

*Секція 1. Економіка, фінанси, страхування і банківська справа:
інноваційно-інвестиційні стратегії*

Шацька Зорина Ярославівна

доцент кафедри бізнес-економіки та туризму

Київський національний університет технологій та дизайну

м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Наприкінці ХХ століття традиційна економічна модель ринкової економіки поступово трансформувалася у цифрову економіку, поняття якої вперше було вжито в науковий обіг Доном Тапскоттом ще у 1995 році. Цьому сприяв подальший розвиток суспільного виробництва та стрімке винайдення нових інформаційно-комунікаційних технологій.

Перехід до цифрової економіки докорінно змінив умови ведення бізнесу. Так, якщо перші великі промислові підприємства кінця ХІХ початку ХХ століття були орієнтовані на випуск великих обсягів продукції, то з поступовим насиченням споживчих ринків та започаткуванням процесів конкуренції, фокус діяльності підприємств поступово змістився з виробництва на реалізацію продукції та маркетинг. У 1960-1970-х роках ХХ століття для підприємств настала «епоха ефективності». Наростаюча конкуренція вимагала пошуку шляхів підвищення ефективності діяльності підприємств. Період 1970-1980-х років для бізнесу став «епохою якості». Посилення конкуренції та затоварення споживчих ринків продукцією спонукало підприємства постійно підвищувати якість продукції. Період 1980-1990-ті роки ознаменувався за висловом Ф. Янсена «епохою гнучкості», яка зумовила

необхідність адаптації та трансформації підприємства в умовах нестабільного та важко передбачуваного зовнішнього середовища.

Цифрова економіка ХХІ століття стала найважливішим двигуном інновацій, конкурентоспроможності і економічного розвитку [1, с. 13]. Еволюційна зміна типу економічної системи вплинула на структуру світових ринків, ступінь та особливості їх трансформації, становленню нових галузей промисловості по всьому світі. Внаслідок чого відбувається процес поступового перетворення традиційних підприємств ринкової економіки на підприємницькі структури. Під підприємницькою структурою розуміють добровільну інтеграцію самостійно функціонуючих суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм у єдину цілісну складну відкриту систему, що функціонує у глобалізованому середовищі з метою розробки та комерціалізації інноваційної продукції, що підвищує ефективність діяльності та прискорює розвиток суб'єктів господарювання, що утворюють підприємницьку структуру [4].

Визначальними умовами формування підприємницьких структур, згідно з дослідженням Корсун Т.А., є розширення меж підприємницької діяльності та ускладнення економічних зв'язків, внаслідок чого підприємництво переходить у форму підприємницьких структур [3].

В умовах цифрової економіки, з одного боку, невеликі розміри підприємств позбавляють їх можливості створювати інновації, розвиватися і «конкурувати із західними гігантами у найприбутковіших галузях економіки» [5, с. 31] та зумовлюють необхідність трансформації у підприємницькі структури. Найбільш розповсюдженим типом підприємницьких структур є структури у формі транснаціональних корпорацій, такі як світові гіганти Nestle, Wall-Mart, MacDonald's та інші. З іншого боку, розмір підприємства в умовах цифрової економіки не важливий. Компанія може бути дуже маленькою і при цьому успішно розвиватися [2]. Поява мережевих підприємницьких структур, таких як

Amazon, Netflix, Google, Apple та інших знищила цілу низку традиційних галузей та відкрила нові ринки.

Під мережевою підприємницькою структурою мається на увазі добровільна сукупність самостійних суб'єктів господарювання, пов'язаних певними інтеграційними взаємодіями з метою результативного комбінування ресурсів і ключових компетенцій, що функціонує у інформаційному (віртуальному) середовищі, економічна діяльність якої базується постійному створенні та реалізації інновацій та наданні комплексного продукту (пакета послуг) споживачам. Перевагами таких структур перед традиційними ієрархічними є побудова бізнесу з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, ефективна комбінація ресурсів учасників мережі і на цій основі досягнення ефекту масштабу, цілодобова доступність продукції (послуг) для споживачів, постійний пошук і впровадження інновацій, гнучкість в умовах мінливого середовища, швидкість, економія трансакційних витрат на пошук постачальників необхідних ресурсів, переговори, укладення контрактів та ін. Більшість науковців погоджується з тим, що мережеві підприємницькі структури на відміну від традиційних структур є менш бюрократичними, мають більш потужний потенціал для розвитку та кращу ефективність управління.

Незважаючи на велику кількість переваг, створення мережевих підприємницьких структур потребує побудови нової не традиційної моделі бізнесу, постійного доступу до сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, висококваліфікованого та креативного персоналу.

На сьогоднішній день в Україні функціонує дуже мало підприємницьких структур, як традиційних, так і мережевих, і ще менша кількість з них є інноваційно-активними. Жодна така структура поки що не входить до світового Рейтингу 500 найвпливовіших транснаціональних компаній світу («Fortune Global»), який щорічно оприлюднює журнал

«Forbes», починаючи з 1995 р. Загальна кількість підприємницьких структур в загальній кількості зареєстрованих підприємств в Україні за період 2010-2017 рр. згідно даних Статистичного щорічника України становить лише 0,8-1,0 %. Але ускладнення умов господарювання вітчизняних підприємств спричинених впливом глобалізаційних процесів, кризовими процесами світової економіки та іншими дестабілізуючими чинникам, сприятимуть подальшому пошуку шляхів підвищення ефективності діяльності вітчизняних підприємств, адаптації їх до нових умов та трансформації у сучасні підприємницькі структури цифрової економіки.

Література

1. Апалькова В. В. Концепція розвитку цифрової економіки в Євросоюзі та перспективи України. Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Менеджмент інновацій. – 2015. – Вип. 4. – С. 9-18.
2. Гудзь О.Є. Цифрова економіка: зміна цінностей та орієнтирів управління підприємствами / О.Є. Гудзь // Економіка. Менеджмент. Бізнес». – № 2 (24). – 2018.
3. Корсун Т. А. Развитие предпринимательских структур в условиях изменяющейся конкурентной среды / Т.А. Корсун // Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата экономических наук. – Специальность 08.00.01 – Экономическая теория. – Улан-Удэ 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Экономическая библиотека – <http://economy-lib.com/razvitie-predprinimatelskih-struktur-v-usloviyah-izmenyayuscheysya-konkurentnoy-sredy>
4. Шацька З.Я. Сутність дефініції поняття «підприємницька структура» та підходи до її трактування // З.Я. Шацька. – Вісник КНУТД: серія економічні науки. – №1. – 2018. – 14 с.

5. Юданов А.Ю. Конкуренция: теория и практика.: 3-е изд. испр. и доп. / А.Ю. Юданов. – М.: Гном и Д, 2001.